

Sygn. akt II KK 401/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

SSN Jarosław Matras

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza ,

w sprawie **R. L.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 12 kwietnia 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 9 maja 2017 r., sygn. akt X Ka 368/17

utrzymującego w mocy wyrok łączny Sądu Rejonowego w W.

z dnia 21 listopada 2016 r., sygn. akt V K 398/16,

I. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokat D. Ś. (Kancelaria Adwokacka w W.) kwotę 1180,80 zł (tysiąc sto osiemdziesiąt złotych i osiemdziesiąt groszy) w tym 23 %

**podatku VAT, za sporządzenie i wniesienie kasacji na rzecz
skazanego i udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Przed Sądem Rejonowym w W. toczyło się postępowanie w sprawie R. L., dotyczące objęcia wyrokiem łącznym osiemnastu skazań poszczególnymi jednostkowymi wyrokami. Tenże Sąd wyrokiem łącznym z dnia 21 listopada 2016 r., w sprawie V K 398/16, połączył kary ograniczenia wolności oraz pozbawienia wolności objęte 9 jednostkowymi wyrokami i orzekł łączną karę pozbawienia wolności w rozmiarze 4 lat i 6 miesięcy, a na podstawie art. 572 k.p.k. w pozostałym zakresie umorzył postępowanie wobec braku warunków do objęcia dalszych skazań tym wyrokiem.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca skazanego, który w pierwszej kolejności zarzucił na podstawie art. 438 pkt 2 i 4 k.p.k. mającą wpływ na treść orzeczenia obrazę przepisów postępowania w postaci art. 85a k.k. poprzez niedostateczne uwzględnienie okoliczności powodujących, że wymierzona kara łączna będzie spełniała cele zapobiegawcze i wychowawcze, w konsekwencji czego kara łączna orzeczona zaskarżonym wyrokiem jest karą niewspółmiernie surową, wobec nadania nadmiernego znaczenia uprzedniej karalności skazanego oraz przyjęciu błędnego poglądu, iż pomiędzy czynami, za które wymierzono kary podlegające łączeniu nie zachodzi związek pozwalający na zastosowanie wobec skazanego zasady asperacji idącej w kierunku realizacji większego udziału absorpcji kar. W tym kontekście zarzucił apelujący, że Sąd pominął zasadę wyrażającą się w przekonaniu, iż kara łączna orzeczona w wyroku łącznym nie może stwarzać dolegliwości większej od tej, jaka wiązałaby się z kolejnym wykonaniem poszczególnych wyroków podlegających łączeniu – a to w odniesieniu do kary łącznej 18 miesięcy ograniczenia wolności polegającej na świadczeniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 40 godzin miesięcznie, orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 19 maja 2010 r., w sprawie sygn. akt X K. 1667/10.

Natomiast w uzasadnieniu apelacji obrońca podniósł w istocie rzeczy drugi zarzut. W tym miejscu bowiem zarzucił Sądowi I instancji obrazę art. 353 § 5 k.p.k.

w zw. z art. 573 § 2 k.p.k. w zw. z art. 451 k.p.k., wobec niedoprowadzenia oskarżonego z Zakładu Karnego na rozprawę, mimo stosownego wniosku.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, ewentualnie - z tzw. ostrożności procesowej - wniósł o zmianę pkt I tegoż wyroku poprzez obniżenie wymiaru kary łącznej.

Po rozpoznaniu tej apelacji Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 9 maja 2017 r., w sprawie X Ka 368/17, utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego.

Zarzucił rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

I/ art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. polegające na zaniechaniu przez Sąd drugiej instancji wszechstronnej kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji oraz rozważenia i ustosunkowania się w uzasadnieniu orzeczenia do wszystkich zarzutów zawartych w apelacji, w wyniku czego doszło do utrzymania w mocy wyroku wydanego z naruszeniem przepisów prawa;

II/ art. 451 k.p.k. poprzez wydanie zarządzenia Przewodniczącego X Wydziału Karnego Odwoławczego w Sądzie Okręgowym w W., na mocy którego nastąpiła bezzasadna odmowa sprowadzenia oskarżonego R. L. na rozprawę przed Sądem odwoławczym, a w efekcie pozbawienie go realnego prawa do obrony.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w W. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w W. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanego R. L. okazała się słuszna, w konsekwencji należało ją uwzględnić i uchylić zaskarżony wyrok, a sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że art. 433 § 2 k.p.k. stanowi, iż sąd odwoławczy jest obowiązany rozważyć wszystkie wnioski i zarzuty wskazane

w środku odwoławczym, chyba że ustawa stanowi inaczej. Natomiast zgodnie z art. 457 § 3 k.p.k. sąd odwoławczy winien podać w uzasadnieniu, czym kierował się wydając wyrok oraz dlaczego zarzuty i wnioski apelacji uznał za zasadne albo niezasadne. Przepis art. 433 § 2 k.p.k. ma charakter bezwzględny i nakazuje sądowi odwoławczemu rozważenie wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym, natomiast z dyspozycji art. 457 § 3 k.p.k., odczytywanej w powiązaniu z art. 433 § 2 k.p.k., wynika, że obowiązkiem sądu odwoławczego jest przedstawienie w pisemnych motywach wyroku konkretnych powodów odnoszących się do realiów kontrolowanego instancyjnie orzeczenia, dla których uwzględniono bądź oddalono, chociażby w części, zarzuty podniesione w środku odwoławczym.

Jest faktem, że w *petitum* apelacji od wyroku Sądu I instancji, obrońca skazanego R. L. podniósł tylko jeden, chociaż rozbudowany zarzut – dotyczący niewspółmierności orzeczonej łącznej kary pozbawienia wolności. Jednakże w uzasadnieniu tej skargi podniósł kolejny zarzut, a to obraży art. 353 § 5 k.p.k. w zw. z art. 573 § 2 k.p.k. w zw. z art. 451 k.p.k. Zarzucił bowiem, iż Sąd I instancji bezpodstawnie odmówił uwzględnienia wniosku oskarżonego o doprowadzenie go na rozprawę w dniu 21 listopada 2016 r. Należy zauważyć, iż Sąd Rejonowy w W. wydał w tym zakresie stosowne postanowienie (k. 1047). Jakkolwiek apelacja nie została sporządzona odpowiednio fachowo, skoro drugi zarzut podniesiono dopiero w jej uzasadnieniu, to jednak Sąd odwoławczy winien poddać stosownej analizie całość skargi. Tym bardziej, iż zarzut dotyczący niedoprowadzenia na rozprawę został sformułowany czytelnie i jasno – chociaż w nieodpowiednim miejscu apelacji. Ten Sąd w ramach kontroli instancyjnej winien ocenić, czy stanowisko obrońcy w omawianym zakresie było trafne, czy też rację miał Sąd Rejonowy gdy uznał, że wniosek oskarżonego o doprowadzenie go na rozprawę naruszał przepis art. 353 § 3 i § 5 k.p.k. Takiej kontroli nie może uczynić Sąd Najwyższy w ramach postępowania kasacyjnego, gdyż zastąpiłby Sąd drugiej instancji w jego ustawowych kompetencjach, co byłoby niewłaściwe i niedopuszczalne. Brak ustosunkowania się przez Sąd odwoławczy do jednego z zarzutów apelacyjnych, dotyczącego błędnego – zdaniem obrońcy – rozpoznania przez Sąd I instancji wniosku oskarżonego o doprowadzenie go na rozprawę, oceniony musi być jako

rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k., które mogło mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Już tylko to naruszenie prawa było wystarczające, by uchylić zaskarżony kasacją wyrok Sądu odwoławczego.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 451 k.p.k. należy stwierdzić, co następuje:

Skazany R. L. został zawiadomiony o terminie rozprawy przed Sądem drugiej instancji, zaplanowanej na dzień 9 maja 2017 r., pismem z dnia 5 kwietnia 2017 r. (k. 1172). Co istotne, w tym samym piśmie znajdowało się prawidłowe pouczenie o treści art. 451 k.p.k. łącznie z informacją, że obecność na tej rozprawie jest nieobowiązkowa. Dowód doręczenia tego pisma oskarżonemu w dniu 11 kwietnia 2017 r. znajduje się na karcie 1205 w aktach sprawy. O terminie rozprawy apelacyjnej zawiadomiony został również obrońca skazanego w dniu 10 kwietnia 2017 r. (k. 1187). W dniu 14 kwietnia 2017 r. skazany skierował do sądu wniosek o doprowadzenie go na rozprawę apelacyjną wyznaczoną na dzień 9 maja 2017 r., deklarując chęć udziału w niej. Wniosek ten nosi na stemplu datę 18 kwietnia 2017 r. (złożenie pisma w administracji Zakładu Karnego, k. 1191 - 1192), a wpłynął do Sądu odwoławczego w dniu 24 kwietnia 2017 r. W dniu 26 kwietnia 2017 r. zostało wydane zarządzenie Przewodniczącego X Wydziału Karnego – Odwoławczego Sądu Okręgowego w W., na mocy którego pozostawiono bez rozpoznania wniosek skazanego R. L., z uwagi na złożenie go po upływie 7-dniowego terminu, o którym mowa w art. 451 k.p.k., a jego rozpoznanie skutkowałoby koniecznością odroczenia rozprawy z uwagi na odległe od siedziby tego Sądu miejsce osadzenia oskarżonego (k. 1194). W dniu 27 kwietnia 2017 r. skazany skierował pismo do Sądu podnosząc, iż żądał sprowadzenia go na rozprawę, a w jego przekonaniu wniosek złożył w ustawowym terminie siedmiu dni (k. 1206). Na rozprawie apelacyjnej w dniu 9 maja 2017 r. przewodnicząca składu Sądu poinformowała, że w odpowiedzi na złożony poprzednio wniosek skazanego o doprowadzenie na rozprawę wydane zostało zarządzenie Przewodniczącego Wydziału z dnia 26 kwietnia 2017 r., o jego pozostawieniu bez rozpoznania (k. 1215).

Z treści art. 573 § 2 k.p.k. wynika, że stawiennictwo osobiste skazanego na rozprawę przed sądem odwoławczym w sprawie o wydanie wyroku łącznego, nie

jest obowiązkowe, chyba, że sąd postanowi inaczej, przy czym przepis art. 451 k.p.k. stosuje się odpowiednio. Zgodnie zaś z art. 451 k.p.k., sąd odwoławczy na wniosek oskarżonego pozbawionego wolności złożony w terminie 7 dni od daty doręczenia mu zawiadomienia o przyjęciu apelacji, zarządza sprowadzenie go na rozprawę, chyba, że uzna za wystarczającą obecność obrońcy. Trzeba podkreślić, że w przepisie art. 451 k.p.k. chodzi zarówno o rozprawę przed sądem pierwszej instancji, jak i rozprawę odwoławczą. Tak więc, skazany pozbawiony wolności może wziąć udział w rozprawie, jeżeliłoży wniosek o doprowadzenie, zaś skazanego należy pouczyć o prawie złożenia takiego wniosku.

W postępowaniu o wydanie wyroku łącznego stosowany odpowiednio art. 451 k.p.k. nie wskazuje przesłanek, na podstawie których sąd mógłby nie uwzględnić wniosku skazanego o sprowadzenie na rozprawę. Jednakże odpowiednie stosowanie tego przepisu do postępowania o wydanie wyroku łącznego pozwala na wyrażenie poglądu, że gdy skazanyłożył wniosek o sprowadzenie na rozprawę, to co do zasady powinien zostać doprowadzony. Jedynie w wyjątkowych wypadkach, zwłaszcza gdy zachodzą niezależne od sądu przeszkody w doprowadzeniu, np. brak zgody organu, do którego dyspozycji skazany pozostaje, czy trudności z konwojowaniem z odległego zakładu karnego, sąd może wniosku nie uwzględnić. Przesłanki te są aktualne również w przypadku postępowania odwoławczego.

W przedmiotowej sprawie skazany R. L. został pouczony o treści art. 451 k.p.k. już przy okazji zawiadomienia go przez Sąd Rejonowy w W. o przyjęciu apelacji jego obrońcy (k. 1111). Po raz kolejny tego rodzaju pouczenie przesłano przy okazji zawiadomienia go o terminie rozprawy apelacyjnej. Jak już wskazano, R. L.łożył wniosek o doprowadzenie go na rozprawę apelacyjną w terminie 7 dni od daty otrzymania tego zawiadomienia (o terminie rozprawy) wraz z pouczeniem. Z treści kolejnych pism skazanego wynika w sposób jasny, iż błędnie zrozumiał pouczenie o treści art. 451 k.p.k. (pisma z kart 1206 i 1218 – 1219). Wynika z nich bowiem, że po otrzymaniu zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej wraz z powyższym pouczeniem przyjął, że wniosek o doprowadzenie go na rozprawę odwoławczą możełożyć w terminie 7 dni od daty otrzymania tegoż zawiadomienia, co też uczynił. Taka pomyłka jest tym bardziej możliwa, że w toku

postępowania przed Sądem I instancji otrzymał pouczenie o treści art. 353 § 3 i § 5 k.p.k., w którym inaczej, niż w art. 451 k.p.k., określono termin do złożenia wniosku o doprowadzenie.

W zaistniałej sytuacji procesowej Sąd Najwyższy uznał, że jakkolwiek Sąd odwoławczy nie naruszył przepisu art. 451 k.p.k., to jednak skazany nie powinien ponosić konsekwencji błędnego zrozumienia otrzymanych w krótkim czasie dwóch różnych pouczeń.

Mając na uwadze podniesione powyżej okoliczności, a przede wszystkim fakt rażącego naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 433 § 2 k.p.k., Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. W toku tego postępowania Sąd Okręgowy rozpozna rzeczowo wszystkie zarzuty apelacji obrońcy skazanego i swoje stanowisko przedstawi wyczerpująco w uzasadnieniu wyroku, o ile zajdzie konieczność jego sporządzenia. Jeśli skazany będzie miał nadal status osoby pozbawionej wolności, Sąd wyznaczy z takim wyprzedzeniem termin rozprawy odwoławczej, aby możliwe było doprowadzenie skazanego R. L. na tę rozprawę, chyba, że skazany wyraźnie zrezygnuje z tego uprawnienia.